

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך ב, תשי"א

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

מתשובות המזכירות המדעית

1

ה' ש"ל מאפיקים שואל:

המסגנן הממשלתי משמיט את התבה „את“. מעין:
„הבא הספר ושלח הילד הביתה“. ההודעה הרשמית
על המלחמה בשוק השחור והמדיניות הכלכלית סוגגנה
כך. וזו לא הפעם הראשונה. אם זאת שיטה — על
מה היא מבוססת, והאם מן הראוי ללכת בעקבותיה?

תשובה:

השמטת „את“ זוהי מחלה שפשטה בזמן האחרון בלשון
הממשלה והצבא. אמנם יש לה יסוד בכמה מקומות במקרא.
בפרט בלשון השירה, כמו: „הסיר המצנפת והרים העטרה“
(יחזקאל כא לא), „הך הכפתור“ (עמוס ט א); וכן נמצאת
דרך זו גם במשנה, אף על פי שגם שם בא על פירוב השימוש
בתיבת „את“ ולא בהשמטתה: „מאימתי קורין את שמע“
(ברכות פרק א') ועוד. דרך זו של השמטת „את“ אינה טבעית
ואינה רצויה והיא מטעה לפעמים¹).

מ"מ

י"ג במרחשון תשי"א

2

שאלה:

הנכון לומר: „להפכם חברים פעילים“ או צ"ל:
„להפכם לחברים פעילים“?

(1) בינתיים ניתנו נימוקים ודוגמאות לשאלה זו בשלושת מאמריו
של י"א בינ"ר ב„על המשמר“ מכ"ב ובכ"ט במרחשון ומו' בכסליו תשי"א.

תשובה :

— אין לפסול שימוש זה, אבל נראה, שמוטב להניחו ללשון הפיוט ולהשתמש בל' בלשון רגילה.

בתנ"ך נמצא "הפך" גם בל' ל': "ההפכי הצור אגם מים חלמיש למענינו מים" (תהל' קיד ח); "ואיך נהפכת לי סורי הגפן נכריה" (ירמיה ב כא). אבל עפ"י רוב בא פועל זה עם ל': "הפך ים קיבשה" (תהל' סו ז); "והפכתי חגיכם קאל" (עמוס ח י) ועיר הרבה.

ע"א

כ"ו במרחשוון תשי"א

3

הרי תשובתנו על שאלותיו של ה' י"ה ב"הארץ" מיום י"ב בכסלו בדבר צורתו הנכונה של השם "יגאל" ושל שם העיר לוד:

(1) ניקוד השם "יגאל" במקרא (במדבר יג ז ועוד) הוא בגימ'ל שוואית ובאל"ף קמוצה, ובצורה זו מקובל השם אצלנו. "יגאל" בגימ'ל קמוצה ודגושה ובאל"ף צרויה הוא חידוש. שרינו כדין כל השמות הפרטיים הרבים המחדשים בדורנו. (2) הניקוד הנכון של שם העיר "לוד" הוא בחולם ולא בשורק. צורתו בתנ"ך (עזרא ב לג ועוד) היא "לד" בחולם חסר. בכתוב חסר-ניקוד אנו כותבים "לוד" בויו (כמו: דוב, תוף וכדומה). אבל ההגייה ב"ו במקום ו היא שיבוש הבא בהשפעת הנטייה הפונית באידיש לבטא ו במקום ו. כמו טוביה. ירוחם; פילוסופיה, במקום טוביה, ירוחם, פילוסופיה). וראה "תיקוני לשון" בקונטרס י"ב של "לשוננו לעם".

ע"א

כ"ד בכסליו תשי"א

(1) הערת ה' ש' ארנון.